

Riktlinjer från Rådet för den officiella statistiken

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Tillräcklig kvalitet och kriterier för officiell statistik

Tillräcklig kvalitet och kriterier för officiell statistik

Statistiska centralbyrån
2006

Tillräcklig kvalitet och kriterier för officiell statistik

Producent: SCB

Förfrågningar: ROSsekreteriatet 08-506 940 00

Sveriges officiella statistik – fri att återge.

Denna publikation är en del av Sveriges officiella statistik (SOS). Den officiella statistiken får fritt användas och återges. Det är alltså tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i publikationen. Ange alltid källa när du citerar.

Om du citerar ur denna publikation, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: SCB, Tillräcklig kvalitet och kriterier för officiell statistik.

ISBN 91-618-1320-6

ISBN 978-91-618-1320-9

URN:NBN:SE:SCB-2006-X42OP0601_pdf

Layout: Ateljén, SCB

Printed in Sweden

SCB-Tryck, Örebro 2006:04

Tjugofem myndigheter i Sverige är ansvariga för officiell statistik. SCB är ansvarig för samordningen av den officiella statistiken och har till sitt stöd Rådet för den officiella statistiken som är rådgivande till SCB och skall behandla principiella frågor om den officiella statistikens tillgänglighet, kvalitet och användbarhet samt frågor om att underlätta uppgiftslämnandet. Rådet skall också bl.a. verka för samarbete mellan de statistikansvariga myndigheterna.

Under Rådet för den officiella statistiken finns fyra arbetsgrupper som behandlar frågor om utlämnande av data, metod- och kvalitetsfrågor, elektronisk publicering och uppgiftslämnande. Arbetsgrupperna leds av SCB och har sina medlemmar från statistikansvariga myndigheter.

Föreliggande rapport har tagits fram av arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor som består av representanter från de statistikansvariga myndigheterna, chefen för SCB:s enhet för central metodutveckling samt SCB:s kvalitetskoordinator. Chefen för SCB:s utvecklingsavdelning är ordförande. Arbetsgruppen är en permanent arbetsgrupp under rådet och inriktar sitt arbete på metod- och kvalitetsfrågor inom den officiella statistiken och dess produktion. En huvuduppgift är information och kompetensutveckling.

Rapporten behandlar uppdraget om vad som är tillräcklig kvalitet för officiell statistik, och innehåller även en uppsättning kriterier för detta. Rapporten har utarbetats av ett utskott till arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor bestående av Mats Bergdahl och Eva Elvers, SCB, Ingegerd Jansson, Försäkringskassan, Monica Lindquist, Centrala studiestödsnämnden (CSN) samt Jens Olofsson, Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS). Jag vill tacka dessa och alla myndigheter som medverkat i diskussioner och lämnat synpunkter under arbetets gång. Jag vill också tacka SCB:s Vetenskapliga råd som lämnat värdefulla synpunkter vilket bidragit till ytterligare förbättringar. Rapporten fastställdes vid mötet med Rådet för den officiella statistiken den 21 oktober 2005.

Stockholm i april 2006

Kjell Jansson
Ordförande i Rådet för den officiella statistiken

Innehållsförteckning

Sammanfattning	6
Bakgrund	6
Kvalitet och kvalitetsarbete	7
Kvalitetsbegrepp och kvalitetsdeklaration	7
Kvalitetsarbete med planering och uppföljning	7
Kvalitetsarbetet är mångfacetterat	8
Uppgiftslämnarnas motivation	8
Kvalitet och kostnader	8
Tillräcklig kvalitet med kriterier och utfästelse	9
Tillräcklig kvalitet för officiell statistik	9
En uppsättning kriterier för tillräcklig kvalitet	9
Utfästelse	10
Kriterier för tillräcklig kvalitet	11
Förslag för framtiden	15

Bilaga Kriterier för tillräcklig kvalitet för officiell statistik	16
---	----

Sammanfattning

Arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor under Rådet för den officiella statistiken har på uppdrag av rådet utarbetat en precisering av vad som ska avses med tillräcklig kvalitet för officiell statistik och även en tillhörande uppsättning kriterier.

Arbetsgruppen har lagt fram tre förslag till beslut, vilka beskrivs i denna rapport och slutlig version beslutades av rådet vid mötet den 21 oktober 2005.

- Preciseringen av vad som ska avses med *tillräcklig kvalitet* för officiell statistik är: "Officiell statistik ska ha tillräcklig kvalitet i relation till hur den är avsedd att användas"
- Till denna formulering av tillräcklig kvalitet för officiell statistik knyts en *uppsättning kriterier* att uppfylla. Kriterierna är både ett tydliggörande av innebörden av tillräcklig kvalitet och ett stöd i arbetet.
- Varje statistikansvarig myndighet kan välja att göra en *utfästelse* för sin officiella statistik. Utfästelsen innebär att arbeta i enlighet med innebörden av tillräcklig kvalitet och uppfylla samtliga tillämpliga kriterier. Utfästelsen ska göras till sekretariatet vid Rådet för den officiella statistiken och den ska innehålla uppgift om från vilket år utfästelsen gäller inom den närmaste treårsperioden.

Arbetsgruppen har även föreslagit ett fortsatt arbete. Följande beslut togs redan vid rådets möte den 25 februari 2005:

"Arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor får i uppdrag att bevaka utvecklingen rörande tillräcklig kvalitet såväl internationellt som inom systemet för den officiella statistiken i Sverige med sikte på en fortsättning av arbetet inom området på några års sikt."

"Arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor får i uppdrag att förtydliga begreppet preliminär statistik."

"Arbetsgruppen för elektronisk publicering får i uppdrag att efter fastställandet av begreppet preliminär statistik utreda angivelse av datum för offentliggörande inklusive nivå (publikation, tabell)."

Utöver den långsiktiga bevakningen är det i det korta tidsperspektivet viktigt att arbeta med råd och stöd, fånga upp frågor från de statistikansvariga myndigheterna och ge återkoppling samt även att få underlag till den framtida utvecklingen av ansatsen. Arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor bör vara aktiv, särskilt i arbetet med råd och stöd. Rådets sekretariat är den förmedlande länken mellan de statistikansvariga myndigheterna och arbetsgruppen.

Bakgrund

Varje statistikansvarig myndighet avgör inom sitt ansvarsområde dels vilken statistik som ska publiceras, dels vilken delmängd av den publicerade statistiken som ska få beteckningen Sveriges officiella statistik och därmed den symbol som framgår av statistiklagen. Den statistikansvariga myndigheten är ansvarig för att dess officiella statistik är av tillräcklig kvalitet. Ansvaret gäller även i de fall myndigheten har valt att lägga ut produktionen av statistik.

De statistikansvariga myndigheterna har till sin uppgift att följa de lagar, förordningar och föreskrifter som avser den officiella statistiken. Till sin hjälp har myndigheterna de allmänna råd och riktlinjer som avser den officiella statistiken. Allt detta tillsammans bidrar

till samverkan och helhet i systemet. Vidare blir statistikens kvalitet i allmänhet bättre i flera avseenden, t.ex. sammanvändbarhet, tillgänglighet och förståelighet. Det behövs dock mer än så.

I Riktlinjer för beslut om innehåll och omfattning av den officiella statistiken (fastställda av Rådet för den officiella statistiken 2003-10-30) står: "Myndigheten avgör om statistikens kvalitetsnivå är tillräcklig, i relation till hur den används.". Detta uttalande förs nu vidare i flera avseenden. Genomgående är det officiell statistik som avses. Ordet officiell upprepas dock inte varje gång, utan bara där det behövs för att framhålla skillnaden mellan officiell och annan statistik.

Kvalitet och kvalitetsarbete

Kvalitetsbegrepp och kvalitetsdeklaration

Synen på kvalitet inom systemet för den officiella statistiken är användarorienterad: kvaliteten avser alla egenskaper hos en statistikprodukt som har betydelse för hur väl denna statistik tillfredsställer användares informationsbehov och förväntningar. Kvalitetsbegreppet för officiell statistik presenteras i "Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik", Meddelanden i samordningsfrågor, MIS 2001:1, SCB.

Kvalitetsbegreppet har fem huvudkomponenter:

Innehåll

Aktualitet

Tillförlitlighet

Jämförbarhet och sam användbarhet

Tillgänglighet och förståelighet

Det finns även underkomponenter, se MIS 2001:1.

Utöver dessa kvalitetskomponenter avseende statistiken finns andra komponenter av betydelse, vilka mer gäller produktionsprocessen än slutprodukten. Hit hör t.ex. sekretessregler och hur hänsyn tas till uppgiftslämnare. Mer om detta följer i senare avsnitt av rapporten.

En kvalitetsdeklaration är en beskrivning av statistikens kvalitetsegenskaper. Riktlinjerna i MIS 2001:1 avser kvalitetsdeklarationer som riktar sig till statistik användarna. En användare ska i en viss användningssituation kunna avgöra om statistiken är relevant och hur statistiken i så fall kan användas. Användaren värderar kvaliteten, varvid bedömningen beror på kvalitetsegenskaperna och hur användaren tänker använda statistiken. Vissa användare har större krav på tillförlitlighet än andra; vissa värderar detaljrikedom, medan andra är nöjda med en översiktlig bild etc.

Den officiella statistiken ska dokumenteras och kvalitetsdeklareras enligt Förordningen (2001:100) om den officiella statistiken och enligt Statistiska centralbyråns föreskrifter och allmänna råd för offentliggörande m.m. av officiell statistik (SCB-FS 2006:16)

Kvalitetsarbete med planering och uppföljning

Användare kan vilja ställa krav på statistikens kvalitet, i ett eller flera avseenden. Med det rådande synsättet att användaren ska stå i centrum är statistik användarnas behov, önskemål och synpunkter viktiga för de statistikansvariga myndigheterna. En aktiv dialog för att få kunskap om användarnas behov är därför nödvändig.

Det är för statistikansvarig myndighet, producent och användare angeläget med kvantitativa mått på kvalitetsegenskaperna. Utan kvantifieringar kan det vara svårt för såväl statistikansvarig myndighet som användare att avgöra om ställda krav är uppfyllda eller ej. Särskilt för användarna är det dessutom viktigt med pedagogiska beskrivningar. Statistikens innehåll är lätt att beskriva, men det är inte lätt att mäta hur nära olika önskemål ligger varandra. Att föreslå mått för tillförlitlighet är enkelt, att åstadkomma uppskattningar är däremot ofta svårt. Att kommunicera om tillförlitlighet kan också vara svårt, men det är likväl viktigt.

Användarkrav kan dra åt olika håll, t.ex. kan olika användare ha olika uppfattning om vikten av kort produktionstid, tillförlitlighet, detaljerat innehåll, obrutna tidsserier etc. Att göra överväganden och att prioritera är en svår uppgift som den statistikansvariga myndigheten har att utföra. Hur denna prioritering ska göras behandlas inte i denna rapport. Kriterierna som presenteras i det följande kan dock bidra till att underlätta detta arbete.

Den kvalitetsinformation som den statistikansvariga myndigheten och producenten behöver liknar kvalitetsdeklarationen, fast den är mer ingående, och dessutom behövs information om statistikproduktionsprocessen. Att utvärdera statistiken och statistikproduktionen är viktigt, både löpande och i förbättringsarbete som ska resultera i högre kvalitet och/eller lägre kostnader. Utvärderingar används bl.a. till en kommande produktionsomgång. Att jämföra den resulterande kvaliteten med den planerade är ett viktigt inslag. I kvalitetsarbetet ingår således att återkommande planera, utföra och följa upp både process och produkt egenskaper.

Kvalitetsarbetet är mångfacetterat

Det finns många inbördes beroenden mellan kvalitetsdimensionerna vilket gör kvalitetsarbetet mångfacetterat och avvägningarna komplicerade. Det finns heller inte någon väl utvecklad grund för hur man ska prioritera de insatta resurserna mellan de olika momenten i statistikprocessen.

I "Statistics Canada Quality Guidelines" (fjärde upplagan, 2003¹⁾) uttrycks uppgifterna och komplexiteten i kvalitetsarbete på nedanstående sätt. Kvalitetsdimensionerna är sex och liknar de fem svenska huvudkomponenterna.

"These dimensions of quality are overlapping and interrelated. There is no general model that brings them together to optimize or to prescribe a level of quality. Achieving an acceptable level of quality is the result of addressing, managing and balancing these elements of quality over time with careful attention to program objectives, costs, respondent burden and other factors that may affect information quality or user expectations. This balance is a critical aspect of the design of the Agency's surveys."

Det åligger dock de statistikansvariga myndigheterna att göra de nödvändiga avvägningarna utifrån användarnas behov och de faktiska möjligheter som finns.

Uppgiftslämnarnas motivation

Uppgiftslämnarna och deras motivation är en väsentlig del i planering och genomförande av en statistisk undersökning. Motivationen påverkar villigheten att medverka och också kvaliteten på de uppgifter som lämnas. En ökning av motivationen kan minska både bortfall och mätfel. En rad faktorer påverkar motivationen: undersökningens syfte, omfattning, hur känsliga de efterfrågade uppgifterna är, på vilket sätt uppgifterna ska lämnas, när det ska ske etc. Uppgiftslämnarna och uppgiftslämnandet ingår därför i flera av de kriterier som införs för tillräcklig kvalitet.

Rådet för den officiella statistiken beslutade vid sitt möte den 15 oktober 2004 att inrätta en arbetsgrupp för uppgiftslämnarfrågor. Gruppen påbörjade sitt arbete i april 2005. Frågor om uppgiftslämnarnas motivation tas därför inte upp vidare i denna rapport.

Kvalitet och kostnader

Att ta fram statistik kostar, och normalt innebär högre kvalitet också högre kostnader. Konsekvenserna av ett dåligt statistiskt underlag kan vara förödande för planering och beslutsfattande. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv kommer därför kostnaden i de allra flesta fall att vara mindre om statistiken är av tillräcklig kvalitet än om den inte är det.

Sambandet mellan statistikens kvalitet och kostnader är komplext. Det finns många kvalitetsaspekter, och relationen mellan kvalitet och kostnader kan förändras över tiden, inte minst genom ett kontinuerligt förbättringsarbete.

Den statistikansvariga myndigheten måste inför varje tillkomst, alternativt förändring, av statistik väga behovet av de avsedda användningarna av statistik mot befintliga medel. I de fall resurserna inte räcker till för väl motiverade användningar måste myndigheten söka ytterligare finansiering för, alternativt avstå från, att tillgodose vissa behov hos användarna.

1) www.statcan.ca/english/freepub/12-539-XIE/
(sidan 7)

Tillräcklig kvalitet med kriterier och utfästelse

Tillräcklig kvalitet för officiell statistik

Vid preciseringen av vad som ska menas med "tillräcklig kvalitet för officiell statistik" har formuleringarna i Riktlinjer för beslut om innehåll och omfattning av den officiella statistiken, fastställd av Rådet för den officiella statistiken 10 oktober 2003, modifierats, och en begränsning av innehållet har gjorts från alla användningar till avsedda användningar. Det är omöjligt både att känna till och att anpassa sig till alla användningsområden. Preciseringen – som utmärker officiell statistik – är: "Officiell statistik ska ha tillräcklig kvalitet i relation till hur den är avsedd att användas".

- Det är ett tydligt mål, som avser statistikproduktens egenskaper.
- Produktens egenskaper ska mätas eller åtminstone beskrivas.
- Det lägger ett ansvar på den statistikansvariga myndigheten att avgöra både vilken statistik som ska vara officiell och vilken kvalitet denna ska ha för att vara tillräcklig för de avsedda statistikanvändningarna. Detta innebär ett ansvar för den statistikansvariga myndigheten att kartlägga, värdera och prioritera statistikbehov. Det gäller såväl olika användningar som olika användargrupper inklusive allmänheten. Även kostnader och anslagsramar måste förstås beaktas.
- Det lägger ett ansvar på den statistikansvariga myndigheten att produktionsprocessen planeras och genomförs så att den uppnådda kvaliteten blir åtminstone lika med den tillräckliga. Detta kräver en aktiv uppföljning.
- Genom goda och nödvändiga kontakter med användarna kan "avsedd att användas" tillgodose de tunga användarönskemålen.

I de fall den statistikansvariga myndigheten har valt att lägga ut produktionen av statistik är det viktigt att producenten och myndigheten i samråd planerar genomförandet av de delar som ska utföras av producenten och följer upp arbetet så att den tillräckliga nivån på kvalitetsegenskaperna är uppnådd.

Formuleringen "Officiell statistik ska ha tillräcklig kvalitet i relation till hur den är avsedd att användas"

ger en innebörd till uttrycket tillräcklig kvalitet och är dessutom ett uttalande om vad som gäller för officiell statistik. Den leder till att beteckningen Sveriges officiella statistik och symbolen (se nedan) förknippas med tillräcklig kvalitet. Syftet är att beteckningen liksom symbolen ska uppfattas som en form av kvalitetsgaranti; att kvaliteten är tillräcklig för de avsedda användningarna.

En uppsättning kriterier för tillräcklig kvalitet

Den statistikansvariga myndigheten bedömer vilka delar av dess statistik som har tillräcklig kvalitet och vad som ska klassificeras som officiell statistik. Det finns dock avsevärda svårigheter att mäta vissa av de väsentliga kvalitetsaspekterna. Det är därför svårt, om inte omöjligt, att kunna göra helt objektiva kvalitetsbedömningar. Detta är ett av skälen till att kriterier förs in – kriterier av vilka en del snarare gäller produktionsprocessen än den resulterande statistiken.

Konstruktionen med en uppsättning kriterier innebär både en upplysning för statistik användare och ett stöd för den statistikansvariga myndigheten. Ett aktivt kvalitetsarbete fordras av den statistikansvariga myndigheten för att uppnå tillräcklig kvalitet. De kriterier som har formulerats utgår från kvalitetsbegreppet och kvalitetsegenskaper, från avsedd användning samt från användarfokus och användarupplevd kvalitet. Kriterierna ställer krav dels på kvaliteten hos statistiken, dels på faktorer som har betydelse för kvaliteten. Eftersom det inte alltid finns direkta kvalitetsmått ingår även indirekta mått bland kriterierna. Varje kriterium har ett syfte, och tillsammans utgör de ett strukturerat stöd.

Ett par kriterier är inriktade på den i löpande undersökningar ständigt pågående cykeln Planering – Genomförande – Uppföljning av produktionsprocessen. Den resulterande kvalitetsnivån ska minst uppnå den tillräckliga, som kan sägas utgöra ett golv. Den planerade kvalitetsnivån bör väljas utifrån golvet med hänsyn till kostnader.

Olika typer av kriterier har diskuterats, däribland typen att månadsstatistik ska publiceras inom sex veckor (viss tid, lika för alla) och att vid en bortfallsnivå över exempelvis 30 % ska en bortfallsstudie göras. Sådana kriterier avfärdas – det måste vara en anpassning till förutsättningarna för den enskilda statistiken, användarbehoven och den avsedda användningen. Det gäller exempelvis för tillförlitlighetskraven. Förutom att den avsedda användningen ska ha en styrande inverkan på tillförlitligheten finns det skillnader mellan olika typer av statistik och mellan olika detaljeringsnivåer.

Kriterieuppsättningen är en bruttolista. Det finns skillnader t.ex. mellan att använda direktinsamlade data och administrativa material. Detta återspeglas i delvis olika tillämpliga kriterier. Listan med tillämpliga kriterier är därför i regel kortare än bruttolistan.

Viss statistik publiceras i både preliminär och slutlig form. De planerade egenskaperna ser vanligen något olika ut för den snabbare preliminära och den långsammare slutliga statistiken. Då de avsedda användningarna skiljer sig åt, kan kvaliteten vara tillräcklig i båda fallen, och båda kan vara officiell statistik.

Mängden tänkbar statistik utifrån ett visst datamaterial är mycket stor. Den statistikansvariga myndigheten gör ett val av vad som ska publiceras, och den avgör vilken statistik som är officiell statistik. Den statistik som framställs som officiell har av den statistikansvariga myndigheten bedömts ha tillräcklig kvalitet för de avsedda användningarna. Det betyder inte att all annan statistik som är baserad på detta datamaterial har sämre eller otillräcklig kvalitet.

Utfästelse

Varje statistikansvarig myndighet kan välja att göra en utfästelse för sin officiella statistik, vilket innebär att arbeta i enlighet med innebörden av tillräcklig kvalitet och att uppfylla samtliga tillämpliga kriterier i listan (sidorna 11–14 och i bilagan). Det handlar om rutiner för kvalitetsarbetet och om att uppfylla vissa krav på den framställda officiella statistiken.

Den statistikansvariga myndigheten kan vidare välja från vilket år inom den närmaste treårsperioden som utfästelsen gäller. Om ikraftträdandet ligger längre fram i tiden än så, ska myndigheten vänta med sin utfästelse.

Det är myndigheten – i egenskap av statistikansvarig – som avgör om statistiken uppfyller den kvalitetsnivå som bestämts vara tillräcklig. Denna nivå kan behöva justeras över tiden med hänsyn till ändrade och nya användarbehov. Uppföljningen och eventuella justeringar bör givetvis göras med hjälp av användarkontakterna. Det kan behövas både en snabb utvärdering före publicering och en mer omfattande utvärdering inför kommande statistikproduktion. Hur arbetet utformas och hur uppföljningen går till är en intern angelägenhet för myndigheten. Det är viktigt att myndigheten har fastställda rutiner för detta.

Rådet kommer att göra årliga uppföljningar av omfattningen av utfästelser samt erfarenheter av användningen av utfästelser och kriterier.

Kriterier för tillräcklig kvalitet för officiell statistik

Kriterierna har strukturerats i tre grupper:

- Lagar, förordningar och föreskrifter som styr den officiella statistiken
- Användarkontakter
- Planering – Genomförande – Uppföljning

Följande tre tabeller ger en checklista för de väsentliga momenten i en produktionsprocess som leder till statistik av tillräcklig kvalitet. Positiva svar (= ”ja” eller ”ej aktuellt”) för samtliga punkter tas i normalfallet som intäkt för att statistiken har tillräcklig kvalitet. Check-

listan benämns därför kriterier för tillräcklig kvalitet. I undantagsfall kan dock bedömningen ”otillräcklig kvalitet” vara adekvat trots genomgående positiva svar på kriterierna eller ”tillräcklig kvalitet” trots brister för något eller några av kriterierna. Eftersom utfästelsen ligger på myndighetsnivå har kriterierna formulerats så. Det betyder bl.a. att det mesta är uttryckt i pluralis. För en enskild statistikprodukt får en anpassning göras; exempelvis kan det finnas ett eller flera mätinstrument. Kriterierna finns även listade i bilagan.

Lagar, förordningar och föreskrifter som styr den officiella statistiken

Lagar, förordningar och föreskrifter är bindande och ska följas för att statistiken ska kunna bli officiell. I denna grupp behövs ingen ytterligare förklaring eller

motivering. EU-förordningar har placerats i gruppen Planering, eftersom de har en direkt inriktning mot utformningen av den enskilda statistiken.

Uppfyllt	Kriterium	Förklaring	Motivering
	Relevanta lagar är kända och efterlevs	–	–
	Relevanta förordningar är kända och efterlevs	–	–
	Relevanta föreskrifter är kända och efterlevs	–	–
	Aktuella beskrivningar av statistiken med kvalitetsdeklarationer finns enligt mall, MIS 2001:1	Att aktuella beskrivningar av statistiken ska finnas följer av SFS 2001:100 och SCB-FS 2002:16.	All officiell statistik ska kvalitetsdeklarerats enligt MIS 2001:1. Eftersom dokumentet är särskilt viktigt i kommunikationen med användarna är detta ett eget kriterium.

Kriterier för tillräcklig kvalitet för officiell statistik

Användarkontakter

Användarkontakter utgör av flera skäl en särskild grupp av kriterier. Det är användarna som ska bedöma statistikens kvalitet. Gruppens kriterier är delvis en formalisering av kontakterna – både som stöd för den statistik-

ansvariga myndigheten och för öppenhetens skull. Om förfarandet är transparent, så kan det underlätta för användare att påverka statistiken. Notera att de fyra punkterna nedan är sinsemellan beroende.

Uppfyllt	Kriterium	Förklaring	Motivering
	Statistikens ändamål är tydligt formulerade	Det innebär att det ska framgå för vad och hur statistiken är avsedd att användas.	Eftersom den officiella statistiken ska ha tillräcklig kvalitet i relation till hur den är avsedd att användas måste detta tydligt framgå.
	De viktigaste användarna och deras viktigaste användningsområden och framtida behov är dokumenterade	Den statistikansvariga myndigheten ska se till att en aktuell sammanställning finns, där den efterfrågade informationen om de viktigaste användarna, deras viktigaste användningsområden och framtida behov tydligt och kortfattat framgår.	Sammanställningen ska säkerställa att myndigheten har en tydlig bild av behoven och den ska kunna tjäna som grund för att statistiken är utformad som den är. Vikten av att såväl nutida användningsområden som framtida behov finns med understryks av att det kan finnas ett motsatsförhållande mellan de två och denna lista kan komma att utgöra ett viktigt underlag för myndigheten i ett sådant val.
	Statistikens planerade egenskaper är baserade på dialog med de viktigaste användarna	I sitt arbete med att planera statistikens egenskaper ska den statistikansvariga myndigheten i dialog med användare pröva statistikens kvalitet, och användarnas behov ska väga tungt vid utformningen av statistiken. Det ska bl.a. vara angeläget för myndigheten att bemöda sig i den pedagogiskt svåra dialog som gäller användarnas krav/önskemål ifråga om statistikens tillförlitlighet. Dialogen är speciellt viktigt vid en eventuell förändring av statistikens egenskaper. Myndigheten måste relatera till restriktioner som kostnader och uppgiftslämnarnas arbete men också andra överväganden som är av betydelse.	Statistikens kvalitet avgörs av hur väl den uppfyller användarnas behov. För att kvaliteten ska kunna bli hög måste den statistikansvariga myndigheten basera statistikens planerade egenskaper på resultatet av en aktiv dialog med de viktigaste användarna.
	Årlig uppföljning av statistikens kvalitet genomförs med de viktigaste användarna och uppföljningen dokumenteras	Uppföljning som ska göras och dokumenteras kan vara i form av årliga användarråd eller motsvarande. Syftet är att fånga upp hur väl användarnas behov tillgodoses av statistiken samt att fånga upp behov av framtida förändringar. Bland annat bör alla de punkter som ingår i denna kriterielista tas upp. För kvalitetsuppföljning används lämpligen strukturen i MIS 2001:1.	För att fånga in förslag till förbättringar av statistiken och ha en framförhållning vad gäller framtida behov behöver uppföljning systematiseras. Att årlig uppföljning sker mellan den statistikansvariga myndigheten och användare är viktigt för att dialogen ska vara kontinuerlig.

Planering – Genomförande – Uppföljning

Tonvikten för kriterierna i gruppen Planering – Genomförande – Uppföljning ligger på sådana faktorer som har betydelse för den slutliga statistikens kvalitet och på uppgiftslämnandet. Det senare har betydelse i sig, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, och för tillförlitligheten. I planeringen ska de avsedda kvalitetsegenskaperna "översättas" till en lämplig produktionsprocess

med avseende på exempelvis (där så är relevant): ram, urvalsstorlek och urvalsförfarande, bortfallsuppföljning, granskningsrutiner och jämförelse med andra material. Kvalitetsstudier ska göras fortlöpande och med hänsyn till behov och kostnader. Särskilt i regelbundet återkommande undersökningar ska utvärderingar och återkopplingar göras.

Uppfyllt	Kriterium	Förklaring	Motivering
	Relevanta EU-förordningar följs och anges	Referenser till EU-förordningarna ska finnas i anslutning till statistiken.	EU-förordningar är lagligt bindande, men eftersom de är en avgörande förutsättning vid planeringen av statistiken och produktionen, så har de placerats här. De måste relateras till övriga kriterier under denna rubrik.
	Relevanta klassifikationer och standarder följs och anges	Referenser ska finnas i anslutning till statistiken. Exempel: standard för svensk näringsgrensindelning, svensk utbildningsnomenklatur, standard för svensk yrkesklassificering.	Samanvändning med annan statistik underlättas av att klassifikationer och standarder följs.
	Vald statistisk metodik kan motiveras utifrån vetenskapliga principer	Detta innebär att vald metodik bygger på väl etablerade och i vetenskapen dokumenterade principer.	Vetenskapliga principer är ett av flera sätt att få den officiella statistiken att vara objektiv och inge förtroende, se t.ex. FN: s tio fundamentala principer och EU:s "Code of Practice".
	Möjligheter att använda andra redan tillgängliga datakällor har undersökts och dokumenterats	Innan direktsamling väljs, ska möjligheter att helt eller delvis använda administrativa data och/eller andra tillgängliga datakällor ha undersökts.	Om det är möjligt att använda redan insamlade data innebär det att kostnaderna för datainsamlingen kan bli lägre och att uppgiftslämnarbördan blir mindre.
	Insamlingsmetoderna har valts med beaktande av uppgiftslämnarnas möjligheter, behov och önskemål	Den statistikansvariga myndigheten måste ha kunskap om uppgiftslämnarnas möjligheter, behov och önskemål, och dessa ska så långt möjligt tillgodoses vid valet av insamlingsmetod. Avvägningar måste ske mot andra förutsättningar för statistikproduktionen.	Detta ökar möjligheterna för uppgiftslämnarna att bidra med uppgifter samt deras motivation. Det har därför betydelse både för att hålla nere bortfallet och för att höja tillförlitligheten i insamlade data. Uppgiftslämnarnas motivation är väsentlig för statistikens kvalitet.
	Uppgiftslämnandet är rimligt fördelat över uppgiftslämnare	Urval ska om möjligt planeras så att ett enskilt objekt medverkar vid ett rimligt antal tillfällen och i ett rimligt antal undersökningar samtidigt. Statistikens tillförlitlighet ska beaktas, och det minskar möjligheterna till jämn belastning.	Detta är ett av flera sätt att underlätta uppgiftslämnandet och påverka den upplevda bördan hos uppgiftslämnarna.

Kriterier för tillräcklig kvalitet för officiell statistik

Uppfyllt	Kriterium	Förklaring	Motivering
	Tidsåtgången och kostnaderna för uppgiftslämnarna har uppskattats	En uppskattning ska göras med hänsyn tagen till uppgiftslämnarnas tillgång till data och datainsamlingsätt (postenkät, intervju etc.). Uppskattningen kan göras genom den kännedom som den statistikansvariga myndigheten har om uppgiftslämnarnas insats, och den bör normalt inte kräva speciella undersökningar.	Uppgifter för den officiella statistiken ska samlas in på ett sådant sätt att uppgiftslämnandet blir så enkelt som möjligt. Uppföljning av uppgiftslämnarbördan driver på åtgärder och påvisar resultat.
	Mätinstrumenten är sakkunnigt utformade och utprovade	Mätinstrument ska vara granskade och/eller testade med sakkunskap; både formuleringar och layout. Granskning och test ska dokumenteras.	Mätinstrumentet har stor betydelse för svarsbenägenhet och möjlighet att lämna korrekta uppgifter. Ett väl genomfört test av mätinstrumentet före själva undersökningen förebygger problem med svarsbortfall och mätfel, och det är ett effektivt sätt att förbättra både produktionsprocesserna och statistikens kvalitet.
	Publiceringstidpunkterna är offentliggjorda i förväg	Publiceringstidpunkter ska vara bestämda i förväg och offentliggjorda i publiceringsplanen. Om publiceringen kommer att försenas, ska ny publiceringstidpunkt anges så snart förseningen står klar.	Användare ska kunna planera sitt arbete i god tid och veta när den behövliga informationen kommer att finnas tillgänglig. Alla ska ha samma kunskap och samma möjlighet att utnyttja statistiken för beslutsfattande, allmän information, utredningsverksamhet och forskning.
	Kvalitetsstudier görs löpande	Studier av kvaliteten ska planeras och göras regelbundet för kunskap om statistikens kvalitet och för återkoppling till planeringen. Det kan gälla delprocesser i statistikproduktionen, vara jämförande studier etc. Resultat dokumenteras och bidrar till Beskrivning av statistiken. Omfattningen och typen av insats ska avpassas till det enskilda fallet.	Avsikten är dels att höja kunskapen om kvaliteten i de olika komponenterna och särskilt då de svårämnen, dels att få ett underlag för förbättringar som tas ut i höjd kvalitet och/eller sänkt kostnad.
	Undersökningarna har planerats och genomförts för att minst uppnå den tillräckliga kvalitetsnivån, och detta är dokumenterat	Det ska hos producent och statistikansvarig myndighet finnas dokumentation som visar hur statistikproduktionsprocessen har planerats och genomförts för att tillgodose de planerade kvalitetsegenskaperna.	För att de planerade kvalitetsegenskaperna ska uppnås krävs en planering av hela statistikproduktionsprocessen utifrån ett helhetsperspektiv, där hänsyn tas till hur alla delar påverkar den slutliga statistiken och där resurserna fördelats utgående från detta.
	Statistiken har i uppföljningen bedömts uppnå den tillräckliga kvalitetsnivån	Efter genomförd produktionsomgång görs en uppföljning där kvalitetsegenskaperna bedöms och jämförs både med den tillräckliga kvalitetsnivån och med de planerade egenskaperna. Den statistikansvariga myndigheten ska ha en formell gång för detta. Små avsteg kan vara tillåtna, särskilt om de följs av ett förbättringsarbete.	Det är utfallet för kvalitetsegenskaperna som är det viktiga, att de minst uppnår den tillräckliga kvalitetsnivån. Det gäller alla egenskaper samt alla produktionsomgångar.

Förslag för framtiden

I det korta tidsperspektivet är det viktigt att arbeta med råd och stöd, fånga upp frågor från de statistikansvariga myndigheterna och ge återkoppling samt även att få underlag till den framtida utvecklingen av ansatsen. Arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor bör vara aktiv, särskilt i arbetet med råd och stöd. Rådets sekretariat är den förmedlande länken mellan de statistikansvariga myndigheterna och arbetsgruppen.

När kriterierna har använts under något år bör förberedelser inledas för ett nästa steg. Det bör då finnas mer internationell erfarenhet, t.ex. bör det europeiska statistiska systemet ha utvecklat fler kvalitetsindikatorer som kan bli ett värdefullt underlag för det fortsatta arbetet. Dessutom har Eurostat i maj 2005 uttalat tankar på "a label for European Official Statistics" och då pekat på de vid Office for National Statistics (ONS) i Storbritannien och SCB pågående aktiviteterna. Det finns således flera skäl och möjligheter till internationellt samarbete.

Ett exempel där mer erfarenhet behövs först är en nivåindelning. Vid lägesrapporten till rådet den 15 oktober 2004 framfördes att det, i ett senare steg, gärna skulle se en nivåindelning som omfattar mer än de två möjligheterna att uppfylla ett kriterium eller ej. Det skulle kunna vara en skala från 1 till 5, där 3 motsvarar att kriteriet är uppfyllt. Avsikten skulle vara ett stöd i en successiv utveckling av kvalitetsarbetet och kvaliteten, inte att införa ett jämförelseinstrument. Alternativt

skulle man kunna tillföra den nuvarande utformningen något mer, förslagsvis checklistor som ger mer information om hur, när etc. Även SCB:s vetenskapliga råd har rekommenderat en flergradig skala eller en nivåindelning. Detta är något som får tas under övervägande längre fram.

En "Code of Practice" antogs i maj 2005 för det Europeiska statistiska systemet. Den avser att säkerställa kvaliteten på den europeiska statistiken och kommer därmed att få stor påverkan på delar av det svenska statistiska systemet. Ett omfattande arbete pågår på EU-nivå för att precisera de ingående principerna och för att stödja implementeringen i medlemsländerna. Hur "Code of Practice" och kriterierna för tillräcklig kvalitet relaterar till varandra och hur de framöver kan samordnas behöver utredas.

Kriterier för tillräcklig kvalitet för officiell statistik

Lagar, förordningar och föreskrifter som styr den officiella statistiken

- Relevanta lagar är kända och efterlevs
- Relevanta förordningar är kända och efterlevs
- Relevanta föreskrifter är kända och efterlevs
- Aktuella beskrivningar av statistiken med kvalitetsdeklarationer finns enligt mall, MIS 2001:1

Användarkontakter

- Statistikens ändamål är tydligt formulerade
- De viktigaste användarna och deras viktigaste användningsområden och framtida behov är dokumenterade
- Statistikens planerade egenskaper är baserade på dialog med de viktigaste användarna
- Årlig uppföljning av statistikens kvalitet genomförs med de viktigaste användarna och uppföljningen dokumenteras

Planering – Genomförande – Uppföljning

- Relevanta EU-förordningar följs och anges
- Relevanta klassifikationer och standarder följs och anges
- Vald statistisk metodik kan motiveras utifrån vetenskapliga principer
- Möjligheter att använda andra redan tillgängliga datakällor har undersökts och dokumenterats
- Insamlingsmetoderna har valts med beaktande av uppgiftslämnarnas möjligheter, behov och önskemål
- Uppgiftslämnandet är rimligt fördelat över uppgiftslämnare
- Tidsåtgången och kostnaderna för uppgiftslämnarna har uppskattats
- Mätinstrumenten är sakkunnigt utformade och utprovade
- Publiceringstidpunkterna är offentliggjorda i förväg
- Kvalitetsstudier görs löpande
- Undersökningarna har planerats och genomförts för att minst uppnå den tillräckliga kvalitetsnivån, och detta är dokumenterat
- Statistiken har i uppföljningen bedömts uppnå den tillräckliga kvalitetsnivån

Arbetsmiljöverket

171 84 Solna
Tfn: 08-730 90 00
Fax: 08-730 19 67
www.av.se

Brottsförebyggande rådet (Brå)

Box 1386, 111 93 Stockholm
Tfn: 08-401 87 00
Fax: 08-411 90 75
www.bra.se

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

851 82 Sundsvall
Tfn: 060-18 60 00
Fax: 060-18 61 91
www.csn.se

Domstolsverket

551 81 Jönköping
Tfn: 036-15 53 00
Fax: 036-16 57 21
www.dom.se

Ekonomistyrningsverket (ESV)

Box 45316, 104 30 Stockholm
Tfn: 08-690 43 00
Fax: 08-690 43 50
www.esv.se

Finansinspektionen

Box 6750, 113 85 Stockholm
Tfn: 08-787 80 00
Fax: 08-24 13 35
www.fi.se

Fiskeriverket

Box 423, 401 26 Göteborg
Tfn: 031-743 03 00
Fax: 031-743 04 00
www.fiskeriverket.se

Försäkringskassan

103 51 Stockholm
Tfn: 08-786 90 00
Fax: 08-411 27 89
www.forsakringskassan.se

Högskoleverket (HSV)

Box 7851, 103 99 Stockholm
Tfn: 08-563 085 00
Fax: 08-563 085 50
www.hsv.se

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS)

Studentplan 3, 831 40 Östersund
Tfn: 063-16 66 00
Fax: 063-16 66 01
www.itps.se

Kemikalieinspektionen (KemI)

Box 2, 172 13 Sundbyberg
Tfn: 08-519 411 00
Fax: 08-735 76 98
www.kemi.se

Konjunkturinstitutet (KI)

Box 3116, 103 62 Stockholm
Tfn: 08-453 59 00
Fax: 08-453 59 80
www.konj.se

Medlingsinstitutet

Box 1236, 111 82 Stockholm
Tfn: 08-545 292 40
Fax: 08-650 68 36
www.mi.se

Naturvårdsverket

106 48 Stockholm
Tfn: 08-698 10 00
Fax: 08-20 29 25
www.naturvardsverket.se

Riksgäldskontoret

103 74 Stockholm
Tfn: 08-613 45 00
Fax: 08-20 81 37
www.rgk.se

Skogsstyrelsen

551 83 Jönköping
Tfn: 036-15 56 00
Fax: 036-16 61 70
www.skogsstyrelsen.se

Socialstyrelsen (SoS)

106 30 Stockholm
Tfn: 08-555 530 00
Fax: 08-555 532 52
www.socialstyrelsen.se

Statens energimyndighet

Box 310, 631 04 Eskilstuna
Tfn: 016-544 20 00
Fax: 016-544 20 99
www.stem.se

Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA)

Box 17213, 104 62 Stockholm
Tfn: 08-506 206 00
Fax: 08-506 206 10
www.sika-institute.se

Statens jordbruksverk

551 82 Jönköping
Tfn: 036-15 50 00
Fax: 036-19 05 46
www.sjv.se

Statens kulturråd

Box 7843, 103 98 Stockholm
Tfn: 08-519 264 00
Fax: 08-519 264 99
www.kulturradet.se

Statens skolverk

Alströmergatan 12, 106 20 Stockholm
Tfn: 08-52 73 32 00
Fax: 08-24 44 20
www.skolverket.se

Statistiska centralbyrån (SCB)

Box 24 300, 104 51 Stockholm
Tfn: 08-506 940 00
Fax: 08-661 52 61
www.scb.se

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

901 83 Umeå
Tfn: 090-786 58 00
Fax: 090-77 81 16
www.slu.se

Verket för näringslivsutveckling (NUTEK)

117 86 Stockholm
Tfn: 08-681 91 00
Fax: 08-19 68 26
www.nutek.se

Rådet för officiell statistik

Vid SCB finns ett råd för den officiella statistiken. Rådet ska behandla principiella frågor om den officiella statistikens tillgänglighet, kvalitet och användbarhet samt frågor om att underlätta uppgiftslämnandet. Det ska bland annat också verka för samarbete mellan de statistikansvariga myndigheterna.

Kontaktpersoner vid rådets sekretariat:

Gunilla Lundholm	Elisabet Andersson
GD-stab	GD-stab
08-506 942 76	08-506 946 45
gunilla.lundholm@scb.se	elisabet.andersson@scb.se

ISBN 91-618-1320-6
 ISBN 978-91-618-1320-9
 URN:NBN:SE:SCB-2006-X42OP0601_pdf